

אדרברה בעדרותיך

גליון מס'

102

פרשת תרומה תשפ"ג

כך שורה קדושה יותר בדבר, ולכן בדוקא רצה הקב"ה שישתמשו עם העצים שנטע יעקב אבינו לצורך בניית המשכן כיון שבמקום זה מיועד לשרות השכינה, וככל שההכנה נעשית בקדושה יתרה כך השכינה שורה בה.

היו מוצנעין עימהם מימות אברהם אבינו

ויתרה מזו מצינו במדרש בפרשת ויגש, שגם הארזים שיעקב לקחם למצרים, לא היו סתם ארזים שלקחם מההפקר, אלא ארזים שנטע אברהם אבינו בבאר שבע, ואברהם נטע את הארזים הללו בקדושה ובטהרה לפרסם את שם ה', ומהם לקח יעקב אבינו לנטוע במצרים בשביל בניית המשכן. ובמדרש (פרשה צ"ד אות ד') על הפסוק (בראשית, פרק מ"ו פסוק א') "ויסע ישראל וכל אשר לו יבוא בארה שבע". כתב: ויסע ישראל וכל אשר לו יבוא בארה שבע, להיכן הלך אמר רב נחמן שהלך לקוץ ארזים שנטע אברהם זקינו בבאר שבע וכו'. כתיב 'והבריא התיכון בתוך הקרשים', אמר ר' לוי והבריא התיכון שנים ושלשים אמה היו בו, מהיכן מצאו אותו לשעה אלא מלמד שהיו מוצנעין עימהם מימות יעקב אבינו וכו'.

סוף מעשה במחשבה תחילה

כאשר מרן הרב מפוניבז', הגרי"ש כהנמן זצ"ל, התחיל בבניית הישיבה, במעמד הנחת אבן הפינה הגיע מרן החזון איש זצ"ל להשתתף בו, ולאחר שיצקו את האבן בבור, התחילו מרנן החזון איש והרב מפוניבז' לבכות ולהתפלל להצלחת הישיבה, ובמשך זמן רב עמדו על יד האבן ובכו עד שהאבן היתה רטובה מדמעותיהם. לאחר שסיימו את מעמד "הנחת אבן הפינה", אמר החזון איש "אנשים חושבים שעל ידי דמים - כסף, בונים ישיבה, אבל צריך לדעת שהאמת היא שישביבה בונים על ידי דמים - דם של מסירות נפש, ועל ידי דמעות של תפילה". [והנוכחים במקום סיפרו שכשראו את הבכיות הנוראות של גדולי ישראל הנ"ל, היה נדמה לרגע שנמצאים בט' באב ולא במעמד הנחת אבן הפינה...]

והיסוד בכל זה הוא שכדי לבנות מקום תורה, לא די בהקמת ישיבה ובנינה, אלא צריך ס"ד גדולה להצליח שבאמת המקום יהיה מקום תורה, וממילא חייב להיות שכבר מההתחלה מעת יציקת יסודות הבנין תהא כוונה לשם שמים, יחד עם תפילה אמיתית שיזכה להצליח להגדיל תורה ולהאדירה, ורק כך אפשר לזכות לס"ד. וכפי הכוונה כך ההצלחה במעשה.

ובאמת במשך השנים היה הרב מפוניבז' אומר, "הישיבה עומדת לא על יסודות של טיש ומלט, אלא על הדמעות שבכינו אז בעת הנחת אבן הפינה, הדמעות הללו הם היסודות של הישיבה שלנו".

כמה גדולים מעשי חייא

במסכת ב"מ (פה, ב) מובא: "אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא, בהדי דידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל, מאי עבידנא, אזלינא ושדינא כיתנא (זורע אני זרעוני פשתן, רש"י) וגדילנא נישבי (וקולע אני ממנו רשתות ומכמורות, רש"י) וציידינא

בדין חציצה של צבע על אשה לטבילה

"ועשית פרוכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור" (כו, לא). עיין בתורת הבית להרשב"א (הו"ד בהג"ה הגר"א יו"ד סי' קצ"ח). מובא בשו"ע דנשים הצובעות פניהן אין זו חציצה, וכתב הרשב"א להוכיח מפרוכת שהייתה צבועה תכלת וארגמן והיו מטבילין אותה, ואיך יכולים להטביל הרי יש כאן צבע תכלת וארגמן, מכאן דצביעה אינה חציצה.

ולכאורה צ"ע, דהא הנדון בחציצה הוא אם יש צבע ע"ג הבגד או ע"ג האדם, אבל התכלת והארגמן זהו גופו של הבגד דצבעו תחילה כל חוט בצבעו, דכך צורת עשיית הבגד, וזה היה מצוותו לצבוע תחילה כל חוט וחוט בצבעו, וא"כ מה שייך שיחצוץ והרי זהו גופו של הבגד, משא"כ צבע שעל גבי אשה, נהי דאם אינה חוששת ואינה מקפדת באנו לחדש דבטל על גבי האשה, מ"מ ד"ז לכאורה ליכא למילף מהפרוכת, דהא לא באנו לדון דתהוי כגופה של האשה אלא דלא להוי בזה דין חציצה, משא"כ צבע של הבגד הוא חלק מן הבגד ולא שייך כאן נידון של חציצה?

מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל תירץ, וז"ל: מצד טומאה אינו אלא בגד בעלמא שצבעוהו וכי משום שהיה מצוה לצבעו עדיף. עכ"ד. אמנם צ"ע דבריו, דהא כל דין חציצה הוא דבר שאינו מוגף הדבר, וכשיש הלכה לעשות הפרוכת מתכלת וארגמן א"כ זהו עיקרו של בגד, ולא שייך לכנותו כבגד שיש עליו חציצה, וצ"ע. (פרורים משלחן גבוה).

השפעת ה'לשמה' כנעשה מתחילתו

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, ח). על הפסוק ויקחו לי תרומה' (כה, ב), פירש רש"י: "ויקחו לי תרומה. לי - לשמיי". התורה מדגישה כבר בתחילת ציווי מלאכת המשכן שהדרך לזכות ל"ושכנתי בתוכם" להשראת השכינה, היא רק מכח ה'לשמה', והיינו כאשר מחשבות העוסקים במלאכה יהיו טהורות וקדושות בתכלית השלמות.

האבות הכינו את קרשי המשכן

הנה לגבי קרשי המשכן נאמר בפסוק בפרשה (כו, טו), "ועשית את הקרשים למשכן עצי שיטים עומדים". ופירש רש"י: "ועשית את הקרשים, הוי ליה למימר ועשית קרשים כמו שנאמר בכל דבר ודבר מהו הקרשים, מאותן העומדין ומיוחדין לכך. יעקב אבינו נטע ארזים במצרים וכשמת ציוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, ואמר להם שעתיד הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שיטים, ראו שיהיו מזומנים בידיכם וכו'". והיינו שהקרשים שעשו מהם את קרשי המשכן לא היו מסתם אילנות, אלא מעצי ארזים שנטע יעקב אבינו בעת ירידתו למצרים לצורך קרשי המשכן. ויש להבין, מדוע הוצרכו לשאת עמם את העצים שנטע יעקב, ולא עשה הקב"ה עמהם נס שיגדל ארזים במדבר לצורך בניית המשכן? ולהנ"ל י"ל שכפי ההכנה שמכינים למצוה

מסופר על הגה"צ 'מנחת יצחק' הגאב"ד מירושלים, שהיה נשוי שלוש פעמים במשך שנות חייו. בזיווג הראשון נישא עוד קודם המלחמה וכך היה המעשה: שדכן אחד הציע עבורו בת פלוני, וכשנגמר השידוך, המשודכים לא ראו אחד את השני. בהתקרב זמן הנישואין, באו החתן ומשפחתו לעיר מגורי הכלה, לערוך את שמחת הנישואין. וכשאמו ראתה את הכלה חשכו עיניה כשראתה שמדובר בבעלת מום, מיד החליטה האם לבטל את השידוך כי מדובר בשידוך שהשליח קלקל וזה מקח טעות! [לתיקוני שדרתיך ולא לעוותי], אמרה לו האם: יצחק'ל בא נברח מפה ונמלט על נפשנו, אמר לה הבן: ח"ו לבטל את השידוך אף שע"פ ההלכה הרשות בידינו, לא נוכל לבזות נערה זו שכבר הכינה את עצמה לנישואיה ועכשיו תבוש ותיכלם! ואכן נשאר שם ונשאה ואמר שגם אם יצטרך יגרשה אח"כ, אבל כרגע נערוך את הנישואין, העיקר לא לבזותה.

אחר שנה מנישואיהם נולד לו מאשה זו בנו יחידו הגה"צ ר' בעריש, לאחר כמה שנים פרצה המלחמה הנוראה ואשתו נספתה על קידוש השם. ולאחר המלחמה נישא המנחת יצחק תחילה לבתו הרה"ק מוואסלוי זצ"ל. ולאחמ"כ לבתו של האמרי חיים זצ"ל. אך לא היה לו מהם זש"ק.

כשיספר המנחת יצחק סיפור זה נענה ואמר: לאחר כמה שנים מנישואי הראשונים מתברר שכלל לא היה לו סיכוי שיהיה לו זש"ק, וע"פ דרך הטבע היה אמור להיות ערירי. וברור לו בלא ספק, שזכה לבן יחיד, רק כשכר שלא גרם לבייש נערה מישראל! (באר הפרשה)

גדול המעשה יותר מן העושה

דְּבַר אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל וְיִקְחֵנוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבָא תִקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי. (כה, ב). וקשה, למה חזר ואמר 'תקחו את תרומתי' אחרי שנאמר כבר 'ויקחו לי תרומה' מדוע כפל לשון?

בספר 'דעת קדושים' תירץ: ע"פ דברי חז"ל, "א"ר אלעזר גדול המעשה יותר מן העושה, שנאמר: והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם" (ב"ב ט, א). וזה כוונת הכתוב, 'ויקחו לי תרומה' זה שנותן תרומה מעצמו 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי' זה המעשה, שמתרים אחרים, שאף אחרי שנדבם לבם לתת את תרומתם עוד הם מעשים אחרים על הצדקה.

ומדוע באמת גדול המעשה יותר מן העושה, הרי העושה נותן משהו משלן ואילו המעשה אינו נותן משלו כלום? אלא על דרך הפשט, הרבה יותר קשה להתרים אחרים מאשר לתת צדקה בעצמו, וכמו שמסופר על הרב מפונוביז' שהיה מסתובב הרבה בעולם להתרים לשיבתו, והיה אומר: שהוא דופק בדלת של גביר, היה בתוך תוכו מתפלל שהוא לא יהיה בבית ולא יפתח לי! כי שהוא אכן לא בבית הוא מרגיש אנחת רווחה! אין לי כח לכל החוסר נעימות שיש לבקש ולהתרים, א"כ למה אני דופק? אני חייב לעשות השתדלות בשביל בני הישיבה, גדול המעשה יותר מן העושה! ועוד יש לבאר, כשאדם נותן צדקה לעני מה נתת לו? גשמיות - ארוחה, תרופות. אבל שאתה מתרים פלוני שיתן לאלמוני, חוץ ממה שדאגת לעני הרי זיכתה את פלוני במצוות צדקה נצחית. לעני נתת גשמיות ולתורם נתת נצחיות! לכן גדול המעשה יותר מן העושה. (נחל אליהו)

יהי רצון שנוכה לנדיבות לב לעבודת ה' מתוך שמחה ואהבה, אמן.

טבי (ואני צד צביים, רש"י) ומאכילנא בשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא (ומתקן אני מעורותיהן קלפים, רש"י) וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא (למקום שאין מלמדי תינוקות, רש"י) ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי, ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי (לימדו זה את זה מקראות, רש"י) ואתנו אהדדי (לימדו זה את זה סדרו, רש"י) ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל, היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא".

מבואר בזה שכאשר רבי חייא רצה לעשות שלא תשכח תורה מישראל, והלך ללמד את הילדים חמשה חומשי תורה וששה סדרי משנה, הוא לא קנה מהסופר חמשה חומשי תורה וששה סדרי משנה, אלא טרח בעצמו לזרוע פשתן כדי לעשות מזה רשתות ומצודות לתפיסת צבאים, וכשהם נתפסו הוא לקחם ושחטם, עיבד את עורם, ועליהם כתב בעצמו את התורה והמשנה.

ויש להבין, מדוע הוצרך לכל הטורח הזה, ולא הסתפק בספרים שיקנה מהסופר בכדי ללמד את הילדים. **וביאר הגר"א זצ"ל** שרבי חייא רצה להגדיל את כח קדושת התורה והמשנה שכתובים במגילות, ובכדי שלימוד התורה שהתינוקות לומדים במגילות הללו ישפיע עליהם בשפע קדושה וטהרה, צריך שהמגילות מתחילת עשייתן יעשו בקדושה ובטהרה מתוך מחשבה אמיתית לשם קדושת התורה. וכיון שרבי חייא רצה שהלימוד מתוך המגילות הללו יהיה בבחינה כזו שיגרם ש"לא תשכח תורה מישראל", על כן השתדל שהמגילות מתחילת עשייתן יעשו בקדושה ובטהרה לשם שמים, וללא שום סרך של איסור, ובצורה כזו יש תקווה שקדושת המגילות תגדל והתינוקות שלומדים בהם יצליחו ויעלו מעלה מעלה, והצליח לפעול בזה שלא תשכח תורה מישראל.

כוונה בתפילה

בספר "מעלת התורה" מובא (בהוספות שבסוף הספר), "היה אומר בשם אחיו הגר"א שאם היו בונים בית הכנסת מתחילה כראוי, היינו אף הקרדום שחוטב העצים היה ישראל עושה במחשבה לשם שמים בכוונה, לא היו מתפללים באותו בית הכנסת במחשבה זרה! והוא שאמר רבי חייא לרבי חנינא כדי שלא תשכח תורה היה זורע גם הפשתן ועיבוד העורות הכל לשם שמים לצורך לימוד תורה, כי המחשבה והמעשה דבוקים יחד".

עוד מצינו כן זה בספר חסידים (אות רמ"ט) שכותב, "אחד היה רגיל להתפלל בכילה שהיתה מיוחדת לו בטהרה והיה נענה, אחר זמן היה מתפלל ולא נענה, והיה מתענה ולא הועיל, שאל לחכם אמר לו מתפלל ומתחנן אתה בספר שרשע כתבו, אמר לו אני נתתי לכתוב לפלוני הסופר ושכרתי אותו לכתוב על קלף שלי יפה, השיב לו החכם: כשהיה כותב לך היה לבו מלא טינא ועוולה, ואין קטיגור נעשה סניגור, לכך אין ראוי שישמע לך בעוד שאתה מתפלל בו". **מבואר** מכל זה שגם כשלומד ומתפלל מתוך ספר, הרי ככל שהספר בקדושה וטהרה יתירה, מתוך מחשבות זכות וטהורות, כך מקבל הצלחה וס"ד בלימודו ובתפילתו. **ובספר** שיחות חפץ חיים (עמוד כ"ה סק"א) כותב בנו של החפץ חיים על אביו: "סמוך לעת זקנותו קנה ש"ס דפוס זיטאמיר, והיה חביב לו הדפוס הזה שמדפיסו היו יראי אלוקים". (שלמים מציון).
